

Kwa hakika Mashiah wana mchango mkubwa sana katika uandishi wa *Hadith* na katika hali ambayo ni sahihi. Na wa kwanza kabisa ni mchango Al Imam ‘Ali ibn Abi Talib a.s. ambao hauna kifani, je litakuwa ni kosa gani iwapo wafuasi wake watamfuata yeye katika kuzidumisha na kuzihifadhi *sirat* na sunnah za Mtume Muhammad Mustafa s.a.w.w.?

Katika historia vile vile tunapata mambo yaliyowazi kabisa kuwa kulikuwa na baadhi ya Masahaba wa Mtume Muhammad Mustafa s.a.w.w. ambao walikuwa wakikataa kabisa kusiandikwe *Hadith* kwa sababu ya visingizio kuwa vilikuwa vikigongana na ayah za Qur'an Tukufu. Na wapo *Masahaba* wengine pia wameadhibiwa vifungo na adhabu mbalimbali kwa ajili ya kunakili na kusambaza *Hadith* za Mtume Muhammad Mustafa s.a.w.w.

Kwa hakika Ibn Hajar anaandika katika *Futuh al-Bari* utangulizi wake jambo moja la kustaajibisha, kuwa yeye anasema,

“Mwanzoni mwa Waislam kulikuwa na utata katika uandishi wa *Hadith*, kwa sababu baadhi yao walikuwa wanasema kuwa ni karaha kuziandika. Na katika wale waliokuwa wakisema kuwa ni *makuruh* alikuwepo ‘Umar bin Al Khattab, Ibn Masoud na Abu Sai’d Al Khudhri. Na katika upande wa pili ambao walikuwa wakienneza *Hadith* kwa usahihi walikuwa ni Al Imam ‘Ali ibn Abi Talib a.s., mtoto wake Al Imam Hassan ibn ‘Ali ibn Abi Talib a.s. na vile vile Anas alikuwapo. Na kwa hakika Mashi’ah wamekuwa mbele katika kueneza *Hadith* zilizokuwa sahihi na miongoni mwao nawaletae majina yao:

1. Mtumwa wa Mtume Muhammad Mustafa s.a.w.w. aliyekuwa akiitwa Abu Rafi’, na ambaye alikuwa miongoni mwa wale Waislam wa mwanzoni kabisa.

Bwana ‘Abbas mjomba wake Mtume Muhammad Mustafa s.a.w.w. ndiye aliyekuwa amempa zawadi huyo, na wakati huyo mtumwa alipompa habari Mtume Muhammad Mustafa s.a.w.w. kuwa mjomba wake huyo Bwana ‘Abbas ameukubalia Uislam, basi Mtume Muhammad Mustafa s.a.w.w. kwa kusikia hiyo habari njema alimfanya huru huyo mtumwa kwa sababu ya kuleta habari hizo njema. Katika fadhila zake tunaona kuwa yeye alifanya *Hijra* mara mbili, na amesali katika *Qibla* zote mbili na amefanya *Bay’a* ya Mtume Muhammad Mustafa s.a.w.w. mara mbili.

Na vile vile ameshiriki katika vita vya *Jihad* vingi sana pamoja na Mtume Muhammad Mustafa s.a.w.w., na baada ya kifo cha Mtume Muhammad Mustafa s.a.w.w. yeye hakumwacha Al Imam ‘Ali ibn Abi Talib a.s. na daima alikuwa naye pamoja. Alikwenda na Al Imam ‘Ali ibn Abi Talib a.s. hadi Kufa, Nchini Iraq

na alishiriki naye katika vita vitukufu vyote vilivyotokea na alikuwa ni mtu mmoja aliyekuwa akiaminiwa sana na Al Imam ‘Ali ibn Abi Talib a.s. kiasi kwamba yeye alikuwa akitunza *Baitul Maal* pia.

Yeye alifariki akiwa na umri wa miaka themanini na tano. Na yeye ni miongoni mwa *Rawi* wa Kishi’ah 1 wanaoaminiwa na kusadikiwa, naye ameandika kitabu kimoja ambamo ameandika riwaya za Al Imam ‘Ali ibn Abi Talib a.s. kinachoitwa *Kitabu Sunan Wal-ahkam Wal-Qadhaya*. Katika vitabu vya *‘ilmul Rijal* kitabu hiki ni muhimu sana na chenye faida kubwa sana.

2. Bwana Salman Muhammad (Al Farsi) ambaye baada ya kifo cha Mtume Muhammad Mustafa s.a.w.w. aliandika habari za Jasliq kwa niaba ya Mfalme wa Roma

3. Asbagh bin Nabata, aliandika *usia* wa Al Imam ‘Ali ibn Abi Talib a.s. alioumfanyia Bwana Malik Ashtar, vile vile aliandika Nasiha alizomfanyia mtoto wake Muhammad. Asbagh bin Nabata alikuwa ni mmoja wa *Masahaba* wa karibu sana wa Al Imam ‘Ali ibn Abi Talib a.s.

4. Suleim bin Kais Al Hilali yeye ameandika kitabu chenye *Ahadith* ambacho kinatumika mpaka sasa hivi na kwa mara ya mwisho kilikuwa kimechapwa huko Najaf Al Ashraf, nchini Iraq. *Hadith* zake zimetokana na Mtume Muhammad Mustafa s.a.w.w. mwenyewe na vile vile Al Imam ‘Ali ibn Abi Talib a.s.; Miqdad, Salman, Abudhar na wapenzi wa Ahlul Bayt a.s.

5. Mitham al-Tammaar yeye alikuwa mmoja wa *Masahaba* mashuhuri na mshupavu wa Al Imam ‘Ali ibn Abi Talib a.s. yeye naye ameandika kitabu ambacho Sheikh Sadduq amekitumia katika *Aamali* na vile vile Tabari ametumia katika *Basharatul Mustafa*.

6. Zaid bin Wahab Aljahni ambaye ametunga kitabu kimoja ambamo ameandika hotuba zote za Al Imam ‘Ali ibn Abi Talib a.s. alizokuwa akizitoa siku za Ijumaa na Idi, kwa hakika ameufanyia ‘umma huu ihsani kubwa sana. Ibn Hajar na Ma’ulamaa wengine wanasema kuwa huyu bwana Zaid bin Wahab *Thiqqah* na wanampa *Ukuu*. Yeye amefariki katika mwaka takribani 96 *Hijriyyah*.

7. Mkusanyiko mkubwa kabisa wa semi na Dua za Ma’sumin a.s. yanayojulikana kama *Sahifa al-Kamila* na vile vile inajulikana kama *Zaburi Al Muhammad*. Kitabu hicho kimekuwa tangia uhai wa Al Imam Zaynul ‘Abediin ibn Hussein ibn ‘Ali ibn Abi Talib a.s. na humo kumeandikwa semi zao n.k. ambayo yalikuwa yamesimamiwa kikamilifu na Al Imam Ja’far as-Sadiq a.s. ndiye aliyefanya mpango huo.

8. Jabir bin Yazid bin Al Harith Al Jaufi, yeye ameziandika yaani yeye katika *nuru* ya *ahadith* za Masumin a.s. ameandika *Tafsiri*, *vita vya Jamal*, *Siffin*, na *Naherwaan*, na vile vile ameandika kuuawa kwa Al Imam ‘Ali ibn Abi Talib a.s. na Al Imam Hussein ibn ‘Ali ibn Abi Talib a.s. Yeye amefariki katika mwaka 128 *Hijriyyah*.

9. Bwana Abu Hamza Thumali (aliyefariki mwaka 150 *Hijriyyah*) alikuwa mmoja Sahabi mashuhuri mwaminifu kabisa wa Al Imam Zaynul ‘Abediin ibn Hussein ibn ‘Ali ibn Abi Talib a.s. na Al Imam Muhammad al-Baqir a.s. na ameweza kutunga kitabu kitiwacho *Annawadir Wa-Dhuhud*. Vile vile

amefanya tafsiri ya Qur'an Tukufu pia.

10. Vile vile miongoni ma *Masahaba* wa Al Imam Zaynul 'Abediin ibn Hussein ibn 'Ali ibn Abi Talib a.s. na Al Imam Muhammad al-Baqir a.s. alikuwa akiitwa Muhammad bin Keis Al Bijalli ambaye ameandika kitabu kiitwacho *Qadhaya Al Imam 'Ali ibn Abi Talib a.s.*

11. Aban bin Taghlib (aliyefariki mwaka 141 *Hijriyyah*) ni kwamba wote wanaafikiana kuwa yeye ameishi katika zama za Al Imam Zaynul 'Abediin ibn Hussein ibn 'Ali ibn Abi Talib a.s., Al Imam Muhammad al-Baqir a.s. na Al Imam Ja'far as-Sadiq a.s., na *Hadith* zao alizozileta huyu Aban bin Taghlib zinasemwa kuwa ni *Asili*. Yaani inamaanisha kuwa *Hadith* zake hizo yeye alizozindika zimetoka moja kwa moja kutoka kwa Maimamu a.s. na si kwa kupitia watu wengine walizosisikia inamaanisha kuwa ni yeye mwenye amezisikia hizo.

12. Takriban waliosomea elimu ya *Hadith* ilifikia elfu nne au na zaidi kuanzia katika zama za Al Imam Muhammad al-Baqir a.s. na Al Imam Ja'far as-Sadiq a.s. Siku moja Hassan bin 'Ali Alwashakhi yeye alikutana na wale watu waliokuwa wakizoea kuzisema *Hadith* si chini ya mia tisa katika Masji Al-Kufa, na wengi wa wale waliokuwa wakizisema hizo *Hadith* walikuwa wakisema tumeambiwa *Hadith* hii na Ja'far bin Muhammad yaani zilikuwa ni *Hadith* asili ambazo huyo mtu amezisikia moja kwa moja kutoka kwa Maimamu a.s.

13. Ibn Nadhir katika kitabu chake *Fahrist* amemwandikia yule Yunus bin 'Abdul Rahman na habari zake kuwa ni mtu mmoja mwaminifu na mwenye kutegemewa kabisa ambaye miongoni mwa *Masahaba* wa Al Imam Musa al-Kadhim a.s. na Al Imam 'Ali ar-Ridha a.s. Kwa hakika kitabu hiki ni chenye manufaa sana kiitwacho *Jawamiul Aasar*.

14. Ibn Nadhir katika kitabu chake *Fahrist* amewaandika watoto wawili wa Sa'id bin Himad ambao ni Hussein na Hassan na vile vile ameandika habari zao pia, kuwa hawa watu walikuwa ni hodari kabisa katika 'elimu ya *Hadith, Fiqh* na *Manaqib*. Hao wote walikuwa wana kitabu walichokitunga juu ya *Hadith* na walikuwa ni miongoni mwa *Masahaba* wa Al Imam Muhammad Taqi Al Jawad a.s. na Al Imam 'Ali ar-Ridha a.s.

15. Fadhl Bin Shaazan Nishapouri (aliyefariki 260 *Hijriyyah*) yeye amewahi kuwa Sahaba wa Maimam watatu a.s. ambao ni, Al Imam Muhammad at-Taqi a.s., Al Imam 'Ali an-Naqi a.s. na Al Imam Hassan al-'Askari a.s. Naye ameandika vitabu vitatu:

- Cha kwanza *Kitabul Faraidh Al Akbar*,
- cha pili Kitabu *Faraidh Al Awsat*,
- cha tatu Kitabu *Faraidh Al-Asghar ambacho* ni mashuhuri.

16. Na baada ya hapo hii kazi ya ukusanyaji na uandishi wa *Hadith* ulikuwa umeendelezwa na *Masahaba* na wazee na wameweza kuleta kazi nne zilizo kubwa kabisa. Kazi hizo nne ambazo mpaka

leo zinajulikana kwa jina la mashuhuri *Kutub Al-'Arbi'a* yaani inajulikana kwa jina la *vitabu vinne*.

1. Kitabu Cha kwanza kabisa ni *Al Kafi*, ambacho kimetayarishwa na kuandikwa na Thiqqatul Islam Al Quleyni a.r. (amefariki mwaka 329 *Hijriyyah*) katika kitabu hiki zipo *Hadith* takribani elfu kumi na sita.

3. Cha Pili ni kitabu kingine kinachoitwa *Man la haydharul faqih* ambacho kimeandikwa na Bwana Abu Ja'far As-Sadduq humo takribani *Hadith* elfu sita zinapatikana. Vile vile kulikuwa na kitabu chake kingine kijulikanacho kwa jina *Madinatul 'Ilm* ambacho Shahid a.r. amekizungumzia. Na kwa kutokana na fitina za zama hizi kitabu hiki hakipo yaani hakipatikani Na Sheikh Sadduq a.r. katika mwaka 381 *Hijriyyah*

5. & 4. Tunapata vitabu viwili mashuhuri na vyenye faida sana ambavyo vinavyoitwa *Tahdhibul Ahkam* na kingine *Al-Istibsaar* vyote vikiwa vya Sheikh Taifah Bwana Ja'far Muhammad bin Hassan Tusi (aliyefariki mwaka 460 *Hijriyyah*). Kwa kuunganisha vitabu vyote viwili zipo *Ahadith* elfu kumi na nane zilizo andikwa.

Kwa hakika katika zama zote hizi elimu hii ya *Hadith* na katika nuru ya Ayah za Qur'an Tukufu na *Sunnah* ya Mtume Muhammad Mustafa s.a.w.w. 'ummah umeweza kuwatambua na kuwafuata Ahlul Bayt a.s. na kuweza kujipatia ma'arifa yao na Masahaba.

Katika kila zama kazi zilikuwa zikifanyika kwa kiwango fulani katika kuendeleza jitihada hizi za *Hadith* lakini katika mwaka wa 11 *Hijriyyah* kulifanywa kazi moja kwa kiasi kikubwa sana cha kutungwa kwa kitabu kiitwacho *Bihar Al Anwar* ambacho kilitungwa na Muhaqqiq 'Allama Majlisi a.r. (aliyefariki 1111 *Hijriyyah*), kitabu hicho ambacho kilikusanya *Hadith* kwa wingi. Kwa hakika kitabu hiki kimoja yaani *Bihar Al Anwar* sisi hatujakipa heshima kiasi inavyotakiwa na wala sisi hatujafaidika nacho kiasi tunachotakiwa kufaidika nacho.

Bihar Al Anwar ni kitabu ambacho *Hadith* ambazo hazikuandikwa katika *Kutub Al-'Arbi'a* basi hizo *Hadith* zinapatikana katika kitabu hiki cha *Bihar Al Anwar*. Kwa hakika kitabu hiki kina Juzuu ishirini na sita lakini katika Jamhuri ya Kiislam ya Iran na Beirut wamejaribu kukipanga katika vitabu vidogo zaidi ambavyo vimefikia Juzuu mia moja na kumi, ambavyo hata mimi ninavyo. Katika zama hizi vitabu hivyo na vingine vingi vinapatikana kwa urahisi katika CD za compyuta ambavyo mtu hana haja ya kujitwisha vitabu hivyo na inakuwa rahisi kutafuta masuala atakayo.

Kwa hakika Maulamaa wamefaidika sana na *Hadith* zilizo andikwa katika *Bihar Al Anwar* na vile vile inadhihirisha vile wanavyoonyesha kuisifu na kuiheshimu kazi hiyo na hapa nimejaribu kuwaletea baadhi ya majina yao ambao wamekuwa katika zama zake hizo na mmoja miongoni mwao kama Marhum 'Allamah Majlisi alipewa ruhusa ya kunakili yaani '*ijaza* ya riwaya.

1. Muhammad bin Hassan Hurri 'Aamili aliyefariki mwaka 1104 na mwandishi wa kitabu kinachoitwa *Wasa'il as-Shi'ah*, nacho kimechapwa si chini ya Juzuu ishirini.

2. Mullah Muhsin Faiz Khashani aliyefariki 1091 na ambaye ni mwandishi wa *Al-wafi* Kitabu hiki kina Juzuu kumi na nne kinazungumzia juu ya *Usul, Furu, Sunan, na Ahkam*.
3. Mulam ‘Abdullah bin Nurullah Bahrani mwandishi wa kitabu kiitwacho *Al Awalim* kitabu hiki kiko katika Juzuu mia moja.
4. Sheikh Muhammad Ridha bin Abdul Latif Tabrizi, aliyefariki mwaka 1158 na ni mwandishi wa kitabu kiitwacho *As-Shifa*.

Sote kwa pamoja tunaomba kwa Allah swt nguvu zetu na jitihada zetu hizi azikubalie. Iwapo kumetokezea au kumebakia kasoro zozote katika kutarjumu basi tunamwomba Allah swt atusamehe na ninawaomba Wanazuoni na wenye Elimu wajaribu kusaidia turekebishe kwa sababu katika kukitarjumu kitabu hiki hapakuwapo na matayarisho kamili kuanzia awali.

Na kazi hii imefanywa kwa nia njema kwa matarajio kuwa itatumika kwa nia njema na itafaa kutukupeleka mahala pema. Inshallah.

Naomba kazi yangu hii niiweke mbele kwa idhini ya Allah swt.

Na kuiweka mbele ya Al Imam Muhammad Sahibuz-Zamaan a.s. iwe ni kama zawadi kwake.

1. Nimetarjumu orodha ya Waandishi 100 wa Kishi’ah wanaojuikana na walio ma’arufu katika vitabu vya Ahl as-Sunnah. Kwani wengi wa Masunni wanadai kuwa Mashi’ah ni Rafidhi (walio asi) na wengine majahili kuthubutu kusema kuwa Mashi’ah ni Makafiri. Hivyo itakuwa vyema iwapo utapata makala hiyo ukaisoma.

Source URL:

<https://www.al-islam.org/sw/hadith-za-mtume-s-na-ma-imamu-amiraly-m-h-datoo/shiah-na-hadith>